

GAZETA

MAZILILOR ȘI RĂZEȘILOR

BUCOVINENI.

Apare de două ori pe lună.

Abonamentul în țară :		Abonamentul în România și străinătate :	
Pe an	6 cor.—	Pe an	8 lei.—
Pe șese luni	3 cor.—	Pe șese luni	4 lei.—
Un număr 30 bani.			

Redacția și Administrația : Cernăuți, Str. Metzger 8.

Romanizare sau rutenizare?

1. Despre desnaționalizare în genere.

Înainte de a trata chestia specială bucovineană, să ne fie permis a stabili întâiu unele lucruri elementare privitoare la raporturile dintre indivizi de naționalitate diferită, cari vin în atingere fie ca vecini, fie în alt mod, și cari sunt nevoiți a se înțelege întreolaltă prin graiu. La majoritatea covârșitoare a indivizilor ce constituie un popor nu se poate presupune cunoștința altor limbi, pentru a se înțelege cu indivizi străini de nația lor, precum la tot străinul ce calcă, adus de afaceri și interese, pe teritoriul unei țări, nu se poate presupune din capul locului cunoștința limbii acestei țări, și acest din urmă, dacă e numai oaspe pe timp scurt, se va ajuta cu tâlmaci sau cu semne, fără să deprindă această limbă. Însă, dacă străinul stă în contact frecvent cu oamenii țării în care vine, sau dacă se stabilește acolo, fie pentru timp îndelungat sau pentru totdeauna, el va trebui numai decât să aibă un mijloc de înțelegere ușoară cu autohtonii și acesta e, de a le învăța limba. Vrând, nevrând, și aproape pe nesimțite, el va deprinde această limbă, tocmai cum țărani noștri, cari emigrează la America, învață acolo în scurt timp, limba engleză. Urmașii individului stabilit în altă țară uită cu timpul limba părinților și, mai ales dacă au aceeași religie ca poporul în mijlocul căruia trăiesc, sau dacă o primesc pe aceasta, în scurt timp se asimilează și-și schimbă naționalitatea. Acesta e un proces natural și indivizii desnaționalizați astfel nu pot fi cvali-

ficați ca transfugi sau renegați: ei ca oaspeți s'au acomodat împrejurărilor țării ce i-a primit și, dacă nu constituie un element destructiv, separatist, exploator și păgubitor intereselor țării (cum sunt de pildă evreii din România, cu toate că strigă în gura mare că sunt Români), atunci țara respectivă nu mai are motiv și nici dreptul să-i considere ca străini, de oarece ei, prin munca lor, contribuie ca orice alt cetățean, la prosperarea ei.

Altfel stau lucrurile când străinii vin într-o țară în număr mare. Ei atunci, simțind mai puțin nevoia de a învăța limba țării, de oarece, în comerțul zilnic, află razim în conaționalii lor, rezistă mai lungă vreme asimilării, eventual formează o colonie inasimilabilă. O astfel de insulă într'un corp național nu e, desigur priincioasă dezvoltării acestui corp, ba ea poate chiar însuși asimila părți din poporul în mijlocul căruia s'a așezat, și atunci devine o adevărată primejdie pentru existența acestuia. Căci între cele două elemente ce vin în atingere se declară o luptă în care poate foarte lesne să învingă elementul străin. De aceea, îndată ce un popor își dă seama de existența acestei lupte inevitabile, la început inconștientă, este datorია lui, de-a-i da toată atenția și de-a lupta conștient contra străinului, pentru a-și asigura existența proprie, pentru a se scuti de pierderile cari îl amenință. Această luptă, conștientă, nu e numai decât să fie o luptă de cucerire, ci ajunge să fie o luptă de apărare, rămânând ca timpul să hotărască de existența minorității străine. În Bucovina însă afluența străină a fost așa de mare încât Românii băștinași au ajuns în minoritate, după ce, din lipsa conștiinței naționale, au suferit pierderi foarte mari. De aceea lupta de apărare și recucerire are acu o importanță deosebită.

2. Rutenii din Bucovina.

În partea Moldovii care e Bucovina de azi, și în care se află atâtea monumente de viață românească culturală-economică și politică, (vechea capitală Suceava, mănăstirile, documentele, școalele ce le-a aflat Austria la începutul stăpânirii sale), populațiunea, pentru oricine care recunoaște Moldova ca stat românesc, nu putea să fie decât românească, în majoritate covârșitoare, cu minorități străine de tot neînsemnate. Ruteni, de sigur, au existat în Bucovina și pe timpul domniei moldovenești; ei au fost aduși, după războaie grele cari pustiau Moldova de locuitori, și așezați în sate cari și-au păstrat amintirea originii lor: de pildă cele două „Siobozii“ (Slobozia Rarancii și Slobozia Comareștilor) și sate ca „Liuzii Horecii“ și „Liuzii Humorului“. Sate ca „Rușii Moldoviței“, „Rușii pe Boul“, cu numeroși lucrători de fabrică, sunt însă probabil de

origine mai nouă, din timpul Austriei. Rușii au mai fost aduși ca prizonieri din războaiele cu Polonii și în fine ca iobagi, cu încuviințarea domnitorului, în număr restrâns, de cătră boieri. E însă imposibil de crezut, că acești Ruși să fi fost aduși în așa număr, încât ei să fi format majoritatea populațiunii. Aduși în diferite timpuri și dislocați în mai multe locuri, ei au trebuit să se asimileze pe încetul, și numai în nordul Bucovinei, unde apropierea Galiției trebuia să pricinuiască o afluență mai mare a Rutenilor și unde însăși această vecinătate și comerțul cu străinii la hotar, erau prielnice limbii rutene, elementul slav putea să fie mai numărös (iobagii de pe moșiile mari, și chiar de pe cele mai mici ale maziilor). Dar cu toate acestea, și aici elementul românesc era predominant, mai ales în satele rezeșesti, dară și aiurea. Astfel în Cernauca, sat destul de expus influenței rutene, până acum 20 de ani, după chiar mărturia unui rutenian originar de acolo, jumătate de populațiune vorbia românește. Așa dar nu se poate admite că după mărturia unui Budwinski, care nici nu se referă la întreagă Bucovina, Rutenii să fi fost în majoritate în Bucovina, ba chiar numărul lor să fi fost de trei ori mai mare ca al Românilor.

Să ne oprim puțin la această afirmare nostimă, estinsă de d. Aurel Onciul, din motive probabil binecuvântate pentru d-sa, asupra întregii Bucovine. După această teză, un Român ar fi asimilat sau „înghițit” ‘trei Ruteni, ceea ce, cu tot apetitul canibalic ce l-ar fi avut Românii, e o imposibilitate fizică, căci e doar mai logic ca trei ruși să înghiță pe un român. Pentru a ne dovedi că Românii au asimilat pe Ruteni, și deci nu au pierdut nimica, d. Onciul ne dă o formulă științifică prin care vra să arete că numărul de azi al Românilor (297.000) corespunde aproximativ sporirii cu 10% pe deceniu, a întregii populațiuni dela 1775, care era de 75.000. Deci, cam la 56 de mii de Ruteni (3 părți din 75) au fost asimilați de vr'o 19 mii de Români! Rămâne numai de clarificat, cum de numărul Rutenilor (305.000), cu toate aceste, întrece azi pe cel al Românilor. Autorul tezei va trebui să spuie că aceștia sunt cu toții veniți ulterior, imigrați din Galiția, de oarece nu încap în formula d-lui Onciul. Numai cât, se poate trece așa de ușor peste acest potop de străini cari au întrecut în număr populația băștinașă a țării, pentru a declara că combaterea Rutenilor e superfluă? Să ne fie atât de indiferent caracterul istoric al țării, atât de indiferente anumite drepturi ce-i revin populației băștinașe, de pildă pe terenul bisericesc, până a pune pe Rutenii pribegiți alături de Români, pe aceiaș treaptă în ce privește aceste drepturi? (Vezi „congresul” așa cum e cerut de democrați).

3. Se romanizează în Bucovina?

Ar fi foarte natural ca în Bucovina să se romanizeze, precum ar fi natural ca Români ce ar emigra în Galiția să se rutenizeze. Și, chiar în adevăr s'a și romanizat, însă numai atâta vreme cât Rutenii, împrăștiati în țară în grupuri mici, erau încunjuțați din toate părțile de Români. Această stare de lucruri a fost însă cu totul schimbată cu începutul domniei austriace. Căci abia după vr'o zece ani dela ocupare, nunițul papal cere scut contra trecerii la ortodoxism pentru 14 mii de ruteni greco-catolici, ceea ce arată că îndată după ocupare a început marea migrațiune din Galiția la Bucovina. Evident că această migrațiune n'a fost favorabilă romanizării, astfel că putem să zicem că după încorporarea Bucovinei la Austria romanizarea a încetat și a făcut loc rutenizării, care mai întâiu e așa de înțeles că țara și-a pierdut caracterul românesc. Pe urmă, a început și desnaționalizarea poporului.

Pentru a ne face o idee despre imigrarea Rutenilor, trebuie să dăm sama că, chiar după „formula“ d-lui Onciul, ei ar fi trebuit să existe în Bucovina, pe lângă numărul total al locuitorilor de 75.000 constatați de administrația austriacă, într'un număr cam egal cu această cifră, pentru a ajunge azi a fi 300.000. Dacă căutăm o medie a imigrării, aflăm, după calcul, luând ca bază cele 14.000 de greco-catolici de cari am vorbit mai sus, că până la anul 1860, tot după zece ani au venit câte 14.000 de Ruteni noi în Bucovina. Dacă considerăm apoi administrația galițiană, presiunea exercitată de străini prin școală (tablitele cu chip de măgar ce se aninau de gâtul copiilor cari cutezau să vorbească românește) și în genere prevalența oricărui străin în toată viața publică, vom înțelege ușor că rutenizarea a avut acțiune mult mai lesnicioasă decât romanizarea. Și rezultatele sunt dovadă convingătoare. Nordul Bucovinei e complet rutenizat, în sud, nici un district nu există unde n'ar fi Ruteni.

O reacțiune însă, a trebuit să urmeze. Aceasta s'a manifestat mai întâiu sub forma de nemulțămire, lipsită de acțiunea de apărare: a fost timpul așa numitelor „bocete“ naționale. Însă, nu se poate spune că cei ce se făceau interpreții acestei nemulțămiri, așteptau „mila“ guvernului. Mila guvernului o căutau doar aceia cărora nu le păsa nici de pierderile și nici de „bocetele“ Românilor, ci numai de interesele proprii. Tipuri de aceste au fost și vor fi totdeauna, ele sunt ca o buruiănă ce nici când nu se poate stârpi. Cei ce se „bociau“, o făceau în buna credință că reclamă un drept și că guvernul, pe care îl presupuneau poate prea sincer,

li va da acest drept. Dar, după desiluzia ce a urmat, și mai ales pe urma sporirii, în mod prea nenatural, a școalelor rutene (politica de cucerire neînfrântă a lui Omelian Popovici), s'au trezit și Românii și au pornit o acțiune de apărare și de recucerire a unor poziții pierdute. Fiind poporul pe partea acestei acțiuni, și luându-se astfel ucrainilor posibilitatea unei expansiuni în dauna noastră, ei tipă că se romanizează. Ei bine, de-ocamdată ei nu se romanizează, ci numai o parte din poporul ce s'a rutenizat, începe a se reromaniza. Dacă, pe lângă acest proces, se romanizează într'adevăr, ici-colo, să nu ne mire, și mai ales să nu ne supere, cum îl supără pe d. Onciul, care ar dori ca Românii să rămâie o „rasă curată“. Pentru aceasta d. Onciul ar fi trebuit să se nască cu vreo mie două sute de ani în urmă și să predice izolare din cele dintâiu timpuri când Românii au venit în atingere cu Slavii.

(Va urma).

Ciuda ucrainilor și chestia școlară.

Decând s'au deschis cele câteva școli particulare românești în comunele cele mai periclitare de ucrainism, reprezentanții ucrainilor dela renegatul Coco Wassilko începând până la cel mai de rând agitator nu mai au astâmpăr. Ici se face presiune asupra guvernului să le închidă pentru că ele n'au învățatori cvalificați, n'au material didactic, n'au local potrivit și câte alte scornituri nu se iscodesc contra școalelor noastre particulare; dincolo — la sate — se purcede cu cel mai nerușinos terorism față de părinții copiilor, cari cercetează școalele particulare.

Wassilko cu toată sotnia sa căzăcească și cu jurnalul său „Bukowiner-Post“ nu lasă să-i scape nici un prilej pentru a vocifera contra școlilor noastre particulare numindu-le „WinkeiSchulen“, îndeosebi însă îi place vecinic cuconului Coco să-și exprime mirarea că adevă din cari fonduri se susțin școalele aceste. Într'adevăr dacă Românii ar gospodări cu banii lor așa precum au gospodărit Wassilko și Stocki cu a lor „Selanska Kassa“ unde lipsese peste 7 milioane de coroane și tot încă nu-s sătui de bani, atunci de bună samă că nu am fi în stare să susținem nici o singură școală. Dar fiind că noi Românii înțelegem ceva mai bine a gospodări cu banii obștești, cu banii societăților, și fiindcă și poporul nostru are un interes mare pentru școală și chestii culturale și face și jertfe pentru răspândirea culturii, merg treburile noastre înspre bine,

chiar și în ciuda ucrainilor. Ca să arătăm numai o pildă cum începe poporul român a se interesa de treburile obștești, vom releva mișcarea poporului român în chestia bisericească. În Martie 1912 s'au întrunit peste 12 mii de Români la Cernăuți pentru a lua poziție față de cererile exagerate ale ucrainilor pe terenul bisericesc și Comitetul de acțiune a cheltuit poate vr'o 2000 de coroane cu tipărirea broșurii, cu tipărirea și espedarea învțărilor etc., care bani s'au adunat prin colecte așa că nu s'au atins defel banii vre-unei instituții românești. Cu un an mai târziu au convocat și ucrainii la Cernăuți o adunare în aceeaș chestie și cu mare greu au adunat în Casa Germană cam 1200 de inși — aceasta cifră e arătată de „Nowa Bukowyna” — și adunarea aceasta îi costă pe dânșii 15.000 de coroane, care bani s'au scos din băncile rusești, în prima linie din Centrala lor, căci cuconul Wassilko nu e așa de generos să cheltuiască din punga sa proprie. Dacă Românii ar fi trebuit să cheltuiască bani în aceeaș măsură ca ucrainii, atunci grandiosul lor meeting ar fi trebuit să-i coste cam 150 de mii de coroane. Dar aici e deosebirea. Românul, chiar și cel mai simplu țăran, înțelege să pornească în drum și să aducă jertfă de timp și bani pentru o afacere obștească la o simplă învțare, pe când conducătorii ucrainilor trebuie să trimită agitatori plătiți din gros să aducă pe țăranul rutean de spate și să-l împingă unde vra comandantul politicei ucraine pentru care țăranul n'are și nici nu poate avea un interes pentru că politica aceasta e importată din Galiția și nu e nici decum resărită din nevoia și interesul țăranului rutean din Bucovina.

Dar să ne întoarcem la chestia școlară. Sătenii, în cele mai multe sate mixte, s'au întrebat că adecă cum vine treaba că în sat școală rusască este, iar școală românească, pentru populația română a acelu sat, nu este și Românii sunt siliți și ei a-și trimite copiii la școala ruteană. Și de ce nu-i pertru Români școală, sunt ei mai pe jos decât ucrainii? S'au întrebat și Răzeșii din Costești și de aiurea că, adecă cum vine treaba că în satul lor a fost până nu demult școală românească în sat și de-odată s'au trezit numai cu școală ucraină.

Au umblat ei cât au umblat pe la căpităanii, sermanii oameni, cerându-și dreptul, au bătut drumurile de repeșite-ori chiar la Cernăuți la presidentul țării de tristă memorie, Bleyleben, și la urma urmelor s'au văzut siliți a-și pune la cale alcătuirea de școale particulare. În mod spontan se deschideau școale particulare în districtele: Suceava, Sirete, Storojineț și Vașcăuț și ca să meargă

lucrul sitematic s'au adunat în Septemvrie 1911 un număr însemnat de bărbați din districtele numite la Cernăuți ca să se sfătuiască cum s'ar face treaba ca să fie de folos. S'au învățat și câțiva bărbați de școală cari să steie în ajutor cu sfatul lor și s'a hotărât a se însărcina „Societatea pentru cultura și literatura română“ care este cea mai de frunte și cea mai veche societate românească și una care dispune de mijloace mai însemnate să se pună în fruntea mișcării școlare. Comitetul societății pentru cultură văzând că nu se poate retrage dela o mișcare eminent cultural-națională și că trebuie să sprijinească în avântul său, poporul, dornic de carte românească, s'a decis a face tot posibilul pentru a sprijini și conduce mișcarea pentru școala românească.

Pe când „Societatea pentru cultură“ în anul 1910 susținea o singură școală la Măreței distr. Suceava, s'a văzut ea silită în anul 1911 a deschide alte 10 școli particulare și în anul 1912 încă vr'o două așa, că astăzi numărul școlilor particulare românești e de 14. Celelalte societăți românești s'au angajat și ele a sprijini chestia școlară, dar în scurt s'a arătat că „Societatea pentru cultură“ tot e aceia care va avea să poarte tot greul susținerii școlilor particulare, în prima linie salarizarea învățătorilor.

Pentru a putea dovedi greutatea susținerii școlilor particulare cari reclamă cheltuieli de zeci de mii de coroane pe an și pentru a nu neglija și celelalte terene de activitate s'a văzut Comitetul societății pentru cultură nevoit, să lanseze un apel către marea public românesc și să-l invite la contribuire pentru alimentarea fondurilor menite pentru susținerea școlilor. Sumele incurse pentru scopul acesta aveau să formeze un fond special numit „Fondul școlar“. Un număr însemnat de persoane din toate straturile românești s'au grăbit a răspunde la apelul societății pentru cultură semnând sume însemnate care în bună parte au și incurs la „fondul școlar“ dar e mare și numărul acelor care încă n'au răspuns la apelul acesta. Unii ziceau că vor semna mai târziu vrând să se convingă mai întâiu de trăinicia lucrului, alții găseau alt pretext, dar, credem că ar fi cu cale ca Societatea pentru cultură să-și repete apelul și să caute a câștiga pe fiecare la contribuție pentru fondul școlar. Pentru o chestie atât de însemnată ca chestia școlară trebuie fiecare să-și deie obolul său, fie cât de modest, pentru că numai așa vom putea arăta că înțelegem să ne apărăm drepturile și numai prin o răbdare de fier vom putea asigura neamului, învățându-l carte, acea tărie sufletească de care se vor resfrânge toate încercările de slavizare.

Chestia școlară a trecut peste începuturile ei anevoioase și se află pe calea progresului. Cu aceasta nu voim să zicem că școalele particulare nu mai întimpină azi greutateți, dar cel puțin greutatețile aceste nu mai sunt de acea natură de care au fost înainte de doi ani. Atunci fiecare executor se credea chemat a teroriza oamenii și a lucra pentru școala ucraină, fiecare jandarm se simțea îndatorit a juca rolul unui propagator al ucrainismului (am arătat la timpul său cazuri concrete la Comărești, Cotești etc.) pentru că dela căpitanii și chiar și dela guvernul central din Cernăuți bătea acelaș vânt. Ne aducem doar aminte când prezidentul țării de atunci, Bleyleben, mâna dreaptă a lui Coco, s'a răstit în mod amenințător cătră o deputațiune de 50 de inși din Mihalcea cari cereau dreptul lor, că el va trimite 200 de jandarmi în sat și li va scoate sătenilor din cap gărgăunii de a cere școală românească. Și amenințarea aceasta a făcut-o față de un deputat dietal care conducea deputațiunea! Astăzi ucrainii lucră cu aceeaș febrilitate în iscodirea de denunțări contra școalelor particulare ca și mai înainte. Încă nu demult învățătorul Costi Pokletar din Comărești angajase pe gospodariul Pobijan ca să spargă fereștile la școala românească. I-a dat întâiu de băut gospodariului și a spus că după isprăvirea faptei îi va da plata cuvenită. Gospodariul s'a desmetecit și a înțeles că nu e cu cale să săvârșească fapta la care îl îndemna „d. învățător“. Ba l-a și denunțat pe învățătorul care însă, cu toate că autoritățile școlare știu lucrul acesta, chiar și consiliul școlar de țară, nu l-au pedepsit pe învățător pentru treaba aceasta până astăzi.

Vra să zică greutateți au fost și vor fi, căci nici un lucru de samă nu ne putem închipui fără asta, dar atâta am cerut și cerem și acuma ca organele cărmuirii să nu se amestece în lupta noastră națională cu ucrainii. Și decând actualul prezident al țării d. Conte de Meran a luat conducerea guvernului asupra sa nu mai observăm acei scârbos amestec al autorității politice în afacerile naționale, ceea ce constatăm fără rezervă ca un merit al actualului prezident al țării. Azi doar numai acel vestit comisar care e Serfas, bine cunoscut pentru isprăvile sale dela căpitania din Vașcăuț nu mai încetează încă de a se amesteca în lupta noastră națională cu rutenii părtenind fățiș pe cei din urmă. Însă înainte de câteva luni, sosind acel comisar la Cuciurmăre și văzând școala românească plină și cea ruteană deșartă, l-a muștrat aspru pe învățătorul român Cojocariu amenințându-l chiar cu suspendarea pentru că, zicea Serfas, face agitație, căci de altcum n'ar fi școala sa plină de copii și cea ruteană deșartă. Ca și când numai la Cuciurmăre ar fi

școala ruteană deșartă! Asta e în multe locuri pentru că învățătorii ucraini sunt deprinși încă de pe timpul când Omelian Popowicz era inspector școlar de țară să arete pe hârtie, în rapoartele lor, un mai mare număr de copii decum e de fapt. Așa se explică împrejurarea că dacă într-o școală ucraină nici pe departe nu vei găsi un raport între cei înscriși și acei ce cercetează de fapt școala. S'a mai scris doar cum la Corcești în lista copiilor obligați să cerceteze școala figurau nu numai cei ieșiți din băncile școlii primare, dar chiar și morții.

Interesantă întâmplare s'a petrecut astă iarnă în Panca. Acolo e o școală ucraină de 3 clase și una particulară românească de 2 clase. Inspectorul școlar de țară rutean Klym s'a hotărât să viziteze școala de-acolo și întovărășit de inspectorul districtual din Sirete, Kukielka, se prezintă într-o zi la școala ucraină din Panca. Și ce credeți, câți copii au aflat inspectorii în școala ucraină? 23 de elevi în tustrele clasele! Și pentru cei 23 de elevi susține țara trei învățători! În școala particulară românească însă într-o singură clasă poți afla în orice zi de două ori pe atâția copii și ucrainii mai au obraz să afirme că la Panca nu sunt Români, ci numai ucraini.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

În școala particulară românească din Costești, bunăoară, sunt 143 de copii, iar la cea ucraină cu 4 învățători sunt abia 39 așa că fostul superior ucrain Soroczan s'a adresat odată cu binișorul către învățătorii școlii particulare române rugându-i să-i cedeze aceștia un număr de copii că de altfel e în primejdie să i se închidă școala. Și în 4 Octomvrie, ca să se prezinte cu un număr mai însemnat de copii la biserică a înrolat conducătorii ucrain în rândurile copiilor de școală servitoarea sa și încă a câtorva prieteni ai săi și copii de câte 4—5 ani.

Ba chiar și în Hliboca, acel sat „curat ucrain“, cum zice Spenuț, pe care cooperatorul Reguș și cu cantorul caută să-l „necinstească cu țigănimă“, și acolo școala particulară românească are peste 70 de copii, așa că un jandarm având misiunea să afle în taină, dacă de fapt școala noastră particulară e bine cercetată, a intrat odată în clasă înainte de-a veni învățătorii români și a găsit 43 de școlari.

Am dat aici numai câteva exemple pentru a arăta că poporul din satele mixte se trage la școala românească de bunăvoie, așa că ar fi direct o crimă să nu-i dai posibilitatea a învăța carte românească. Școalele ucraine, fiind școale publice și având toate mijloacele ca să silească pe părinți de a-și trimite copiii la școală, stau deșerte pecând la școalele particulare se îndeasă tineretul fără

silă. Asta ne și arată că a fost timpul suprem ca să se înceapă desrobirea națională cu ajutorul școalelor particulare și trebuie să ne unim cu toții în direcția aceasta și să muncim cu stăruință ca să recâștigăm toate acele sate care ni s'au răpit, și să grijim ca teritoriul românesc să fie astfel îngrădit ca să nu se mai atingă nimene de dânsul. Nu trebuie și n'avem nevoie să întindem mâna după lucrul străin, dar să nu cedem nici o palmă din teritoriul nostru. Căci acel ce nu știe să-și apere bunul său ci cedează vecinic de dragul „bunei înțelegeri“ și a păcii își arată slăbiciunea și e un nemernic care nu e vrednic să trăiască pe fața pământului.

Dacă pentru aceasta se supără conducătorii șoviniști ai ucrainilor, de asta să nu ne pese, tot așa cum lor nu li-a păsat vărându-se în teritoriul nostru și cum și astăzi strigă în gura mare că lor nu li pasă ce a fost în Bucovina și că ei se bazează pe ceea ce este în prezent și pe temeiul acesta cer drepturile lor. Noi însă avem sfânta datorință să ne îndreptăm după ceea ce a fost și să luptăm pentru menținerea drepturilor noastre istorice cu ori ce preț. Și cu încredere în puterile noastre și cu ajutorul Domnului, trebuie să câștigăm izbânda.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Serata Societății Mazililor și Rezeșilor.

Ca în fiecare an așa și în anul acesta a aranjat comitetul societății Mazililor și Rezeșilor bucovineni în timpul carnavalului o serată dansantă în Cernăuți. Cu aceasta societatea își împlinește o datorință prevăzută în statutul său, pentru că aranjarea de petreceri și întruniri sociale contribuie în bună parte la trezirea și întărirea simțului național și la consolidarea rândurilor noastre. Societatea, urmărind pe baza unui program național o țintă hotărât națională, nu poate să se sprijine decât numai pe acei factori care înțeleg și apreciază acest punct de vedere și sunt gata să o sprijinească în străduințele de îndeplinire ale acestui program. Și judecând după reușita petrecerilor din fiecare an, vom afla numai decât simpatiile de cari se bucură această societate la cea mai mare parte a Românilor.

Serata dintr'acest an a avut loc în 22 Februar în localurile spațioase ale „Casei Germane“, frumos iluminată și mândru decorată de către aranjorii acestei întreprinderi. O samă de pesimiști, auzind că Societatea Mazililor aranjează serata în „Casa Germană“, aveau temeri că această serată nu va reuși. Dar dacă

atâtea baluri și serate cu caracter internațional, aranjate în decursul carnavalului reușesc, de ce să nu reușască și o serată curat românească? Și tocmai rezultatul seratei răzeșilor ne arată că lumea românească preferă întreprinderi naționale la care se poate petrece cu ai săi și între ai săi.

Societatea a fost onorată în această sară de un public exclusiv românesc, număros și distins. Am remarcat un frumos număr de persoane care reprezintă „oficialitatea“ noastră și anume pe domnii deputați: Simionovici, Dr. Isopescul-Grecul, Dionisie cav. de Bejan și Dori Popovici, apoi d. T. Stefanelli, consilier aulic și membru al Academiei Române, pe directorul spitalului d. dr. Octavian Gheorghian, pe protopresviterii: Ioan cav. de Bejan și Totoiescul și mulți preoți, amployați și învățători.

Serata a început cu un concert al studenților universitari întruniți, fără deosebire de partid și societate, într'un cor universitar sub conducerea d-lui Dr. Ilarion Verenca. D-lui Verenca îi revine în bună parte meritul de a fi putut întruni pe universitarii cântăreți prin tactul împăciuitoare și purtarea sa conciliantă la serata Mazililor și Rezeșilor. Concertul, bine pregătit și executat cu precizie a făcut un efect excelent asupra publicului și a contribuit mult la animația care a domnit în sală în decursul întregii serate.

După concert au început danțurile care au durat până cătră 6 demineața în voie bună și în nestingherită veselie. Muzica regimentului de infanterie Nr. 41 s'a achitat foarte bine de datorința sa.

Participantul.

Documente.

Contract*). (Timbru-sigil: „6 Kreuzer“.)

Care în mai gios însămnată zioa și anul între Dumniaii Marghiola Braha născută Boșniag, vânzătoare, despre o parte, și între Dumialui Vasillii Sorocean cumpărători, despre altă parte, sau făcut și sau închiet, precum și urmiază:

I-le, Vănd eu Marghiola Braha, născută Boșniag dooă fălci de loc, huci din parte me de moșie care o am zestre dela părinții miei în satul Mihalce, care locul să numește Dubova, și să hotărește despre răsărit cu Mihalachii Boșniag, despre amiazăzi cu Toder Volcinschii, despre apus cu Vasillii Boșniag, despre miezul nopții

*) In posesia d-lui Ioan Boșniag, profesor la Școala Normală în Cernăuți.

cu Marghiola Braha, născută Boșniag, și cu ginirile Dumisale Alexander Paunel, — vând Dumisale lui Vasili Sorocean precum și urmașii Dumisale în veci, de veci, cu o tocmală și un preț așăzat adecă cu 48 de lei zic patruzeci și opt de lei în argint, care bani la facere contractului deplin am priimit, și acest contract slujește în loc de chitanție.

2-le. Iarăș Dumialui cumpărătorul Vasili Sorocean are să încapă la acele dooă fălci de loc, îndată la stăpânire din zioa facere contractului acestui.

3-le. Încă ce să atinge de bir împărătesc are să plătiască Dumlui cumpărătorul numai grund ștaer (sic!) cât i să va cuveni pe acele dooă fălci de loc.

Drept aceasta, și pentru mai bună încredințare urmiază iscălitura me în fața poftiților martori.

Așa sau făcut în Mihalce la 15-le Iulie 1849.

Marghiola Braha, născută Boșniag, vânzătoare, cu pofta am iscălit și sănt martor Iordachi Boșniag. Iordachi Reus. Alexander Paunel, martor, cu pofta am iscălit Ioan Sauciuc și sănt martor.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Concurs.

Din fundațiunile Ioan și Ana Amalia Sucevan și Eugen Sucevan sunt a se acorda două stipendii și anume unul pentru un meseriaș și altul pentru un comerciant cari voiesc să se facă de sine stătători.

Mărimea fiecăruia din aceste două stipendii este de 1100 cor.

Au dreptul a petiționa pentru aceste stipendii meseriași și comercianți tineri, bravi și silitori, de naționalitate română, de religie ortodoxă-orientală și originari din Bucovina.

Ca meseriași sunt a se privi acele persoane cari exercitează o meserie manuală, exclusă fiind exploatarea meseriei prin fabrică, iar ca comercianți sunt a se privi cei ce exercitează comerțul conform legii existente privitoare la meserii (Gewerbeordnung) exclusă fiind exercitarea acestui comerț prin fabrică.

Petițiilor se vor alătura următoarele documente:

1) că petenții sunt îndreptățiți a exercita în persoană meseria sau comerțul; 2) că sunt bravi și silitori, spre care scop vor înainta un testimoniu dela patron, întărit de șeful asociațiunii respective (breslei). Dacă însă în acea comună nu există o a stfel de asociațiune (breaslă) sau dacă petentul lucrează într'o fabrică, atunci vor înainta un testimoniu liberat de parohul ort.-or. și de primarul acelei co-

mune în care patronul își are locuința; 3) Legea ort.-or. și etatea petentului se va documenta cu o mărturie de botez, liberată în anul petiționării; 4) că petentul este originar din Bucovina se va dovedi cu un document potrivit.

Petițiunile se vor trimite până la 18 Aprilie 1914 la adresa Societății pentru cultura și literatura română din Bucovina în Cernăuți, care are a acorda aceste stipendii.

„Societatea pentru cultura și literatura română din Bucovina“:

Cernăuți, în 14 Martie 1914.

Dionis cav. de Bejan, preș. soc. George Tofan, secretar.

Știri mărunte.

Dela judecătorie. D. Dr. Aurel Tarnavschi și Dr. Teofil de Braha au fost numiți judecători: cel dintâiu la Solca și al doilea la Seletin.

Înaintări. D. prof. Ioan Ștefureac dela școala de meserii din Câmpulung a fost înaintat în rangul VIII. — D. Ilie Veslovschi, directorul școlii române de meserii din Câmpulung, a fost înaintat în rangul al VII-lea.

Cazuri de moarte. Ioan cav. de Goian, mare proprietar și primarul comunei Jadova, a încetat din viață Miercuri în 4 Martie. — Miercuri în 11 Martie a trecut la cele eterne în Boian Aristeia Gramatovici văduvă de paroh. — În 23 Martie a reposat Dr. Zaharie Maniu, medic la spitalul de alienați în vârsta de abia 28 de ani.

Numire. Ministrul instrucțiunii publice a numit pe d. prof. Dr. Radu Sbiera membru în comisia pentru examenele dela școlile primare și civile cu limba de predare română.

Un nou docent român. Acum de curând fu numit docent pentru limba greacă la universitatea din Cernăuți d. Dr. Teofil Sauciu, profesor la liceul al III-lea al statului din loc. În timpul din urmă aveam noi Români la facultățile lumești doi profesori universitari, ieșiți din rândurile Bucoveninilor, care sunt d. Dr. Constantin cav. de Isopescul-Grecul la facultatea juridică și d. Dr. Iancu I. Nistor, la cea filosofică și un docent, d. Dr. Eugen Botezat, care de mult ar fi trebuit să fie numit și el profesor pe baza vastelor sale cunoștinți pe terenul științelor naturale. — Cu d. Dr. Sauciu intră al patrulea român în templul științelor superioare din Bucovina.

Dela comitetul țării. În ședința comitetului țării din 10 Martie s'au acordat burse studenților universitari din Cernăuți: Goraș, Strugariu și studentului dela tehnica din Viena Ioan Fusul. — Dd. Dr. I. Piticariu dela Spitalul țării și Z. Maniu dela spitalul de alienați au fost numiți medici secundari definitivi și d. Voloșenco a fost numit practicant în serviciul tehnic al țării.

Dela consiliul școlar al țării. În ședința consiliului școlar al țării din 7 Martie a. c. președintele, consilierul aulic de Görtz, ține un necrolog fostului membru al consiliului școlar, Dr. Teodor Tarnavschi care a fost un preot cinstit și un membru harnic și zelos al acestei corporațiuni. Acest necrolog care a fost ascultat în picioare de cei prezenți s'a introdus în procesul verbal. În această ședință s'au făcut următoarele numiri: Pamfil Popescu, diriginte în Costișa, Ioan Ioneț învățător definitiv în Fundul-Sadovei, Vasile Șulea în Iaslovăț și Teodor Simionovici în Bosance, Maria Berciu învățătoare definitivă în Costișa, Melania Pașcan la școala de fete în Rădăuți, Veronica Gaina în Solca și Eusebia Leșan în Poieni lângă Solca; transferați au fost: Mihaiu Cosmiuc din Doroteia-Plotonița în Botuș, Aglaia Chiraș din Margine la Frătăuțul-vechiu și Eleonora Brădătan din Capucodrului la Dragoești. Prof. Ioan Avram dela liceul din Câmpulung a fost numit definitiv în serviciu.

O faptă laudabilă. Dr. Isidor Ieșan, funcționar în Bosnia, deși de mai mulți ani e departe de patria sa totuși n'a uitat de dânsa și îndeosebi de neamul din care se trage. Astfel d-sa s'a înscris membru în „Societatea pentru cultura și literatura română“ în Cernăuți și, aflând din gazete că Societatea pentru cultură s'a angajat să susție mai multe școale particulare, s'a simțit îndemnat și d-sa ca să contribuie la fondul menit pentru susținerea acestor școale. D. Ieșan a semnat pentru „Fondul școlar“ al societății pentru cultură suma de 500 de coroane, plătibilă în decurs de 5 ani. Prima rată de una sută de coroane a și solvit-o. Fapta aceasta a d-lui Ieșan se laudă de sine. Și dacă fiecare român bucovinean ar gândi la îndatoririle sale față de națiune ca d. Ieșan, care din leafa sa de funcționar jertfește pentru scopuri naționale o sumă așa de însemnată, atunci Societatea pentru cultură ar fi în stare să susție fără greutate 50 de școale particulare și nu abia 14.

Un copil — minune. Un copil din America (Oaksdale Vash) în vârstă numai de 12 ani are părul de pe cap complet încărunțit. Un lucru curios este că copilul nu vede în timpul zilei, dar noaptea vede perfect. El poate cânta din orice instrument fără măcar să-l mai fi văzut. În cântecele lui se vede o mare inteligență muzicală.

„**Foia Poporului**“ își dă multă silință să vestească în lume că Românii din Bucovina o duc ca în sânul lui Avram și că prin urmare n'au nici un drept a mai pretinde ceva dela guvern fie pe terenul școlar, fie pe terenul bisericesc etc. Pentru a dovedi cu câtă sinceritate ne întîmpină guvernul, zice „Foia Poporului“: „Ca să arătăm nu mai prin un singur fapt pînă unde ajunge sinceritatea guvernului austriac față de noi, amintim numai că chiar organul aparariștilor, „Viața Nouă“ este subvenționat cu bani de cătră guvernul austriac“. Adaogem: Și organul partidului național-țărănesc „Foia Poporului“ e deasemenea subvenționat de guvernul austriac și revista „Wahrheit“ tot numai cu banii guvernului a ieșit la lumina zilei după mai bine de un an de repaos.

Deci dară, dacă foile partidelor românești — pe lângă cele nemțești, evreiești, rutenești — capătă subvenții dela guvernul austriac, atunci desigur că „noi ne bucurăm în Austria de toate drepturile cetățenești și ne putem desvolta după plac; dacă totuși n'avem încă o situație strălucită, vina cade pe noi înșine. Avem niște cărturari proști și fără pic de simț național, avem o preoțime care s'a depărtat de popor, făcând politică de sectarism, iar boierimea noastră ...e scăpătată, degenerată și înstrăinată“. Cât de frumos sună vorbele aceste în „organul partidului național-țărănesc“ și ce oameni strașnici sunt cei ce le aștern pe hârtie !

Dar cum să se înlăture „relele“ aceste și cu ce mijloace să ajungă Românii bucovineni la „o situație strălucită?“ Fiindcă se știe „Foia Pop.“ să o spuie, o spunem noi: Guvernul austriac să retragă subvenția „Viații nouă“ și să deie banii aceștia celor dela „Foia Poporului“ și ei vor face rînduială cu „cărturarii proști“, cu preoțimea care face „politică de sectarism“, cu „boierimea scăpătată și degenerată“ și atunci „locuitorii români ai acestei țărișoare frumoase“ deși sunt numai „o frîntură neînsemnată, așezată printre noroade străine“ vor ajunge de bună samă la o „situație strălucită“, vor „înghiți“ și mai mulți Ruși ca pînă acuma...

Asanarea crizei economice. Aflăm că guvernul central din Viena a hotărât la intervenția deputaților noștri din Bucovina în frunte cu d. deputat Simionovici, președinte al clubului parlamentar român să avizeze băncii țării din Cernăuți suma de 500 mii de coroane cu scopul ca gospodarii cei mai nevoiași să poată căpăta împrumuturi în vremile aceste grele. Dacă însă numai de fapt s'ar rezerva banii pentru cei nevoiași dela țară și nu s'ar da târgoveților cu protecție. — Mai departe se zice că se vor cumpăra o sută de vagoane de păpușoiu pentru a fi distribuiți cu preț scăzut celor săraci și gratuit celor de tot sermani.

La ce an s'a născut Hristos? Se știe că creștinii socotesc timpul dela nașterea lui Hristos. În jurul Nașterii Mântuitorului s'au făcut și se fac diferite comentarii. Cunoscutul astronom francez Flammarion a publicat în numărul de Crăciun al ziarului „New-York Herald” un articol, în care dovedește cu documente istorice că Hristos s'a născut acum 1917 ani, iar nu 1913. Articolul acesta a făcut mare senzație în cercurile științifice.

Alegeri comunale. În Camena au fost alegeri comunale, la care au reușit numai Români. Lista Rutenilor în frunte cu ucrainul preot Malanczuk și cu învățătorii ruteni a căzut. Roâni din Camena cari într'una sunt terorizați și buimăciți de preotul și învățătorii ruteni au ajuns după lupte grele la cârma satului.

„Armonia“. Societatea muzicală „Armonia” și-a ales în adunarea generală din 15 Martie următorul comitet: Președinte: Ipolit Calinescu, consil. superior; vicepreședinte: Amuliu Liteanu, prof. secundar; secretar: D. Marmeliuc, prof. supl.; casier: D. Dașchievici, funcționar la primărie; controlori: Dr. V. Șesan, docent privat și M. Pitei, funcț. în p.; bibliotecar: Art. Baculinschi, funcț. la com. țării; econom: N. Hreniuc, învă. sup.; membrii fără funcție: d-ra C. Scalat, prof.; Ștefan Scalat, comisar la com. țării; E. Forgaci, prof. sec. și Șt. Văcăreanu, stud. univ.

Societatea orbilor și a surdomușilor. Sâmbătă, în 4 Aprilie 1914, la orele 4 după amiază va avea loc în sala palatului comunal din Cernăuți adunarea generală ordinară a susnumitei societăți cu următoarea ordine de zi: 1) Verificarea procesului verbal dela ultima adunare generală; 2) Raportul comitetului asupra activității sale pe anul 1913 și deslegarea; 3) Devizul pe anul 1914; 4) Alegerea a 14 membri noi în comitet; 5) Alegerea a trei revizori; 6) Numirea de membri onorari; 7) Propuneri eventuale.

Clubul oficerilor în rezervă. Oficerii în rezervă din Cernăuți au format un club și președinte al acestui club fu ales în adunarea generală din 4 Ianuarie 1914 d. Dr. Emanuil cav. de Cuparencu, locotenent de rezervă al infanteriei teritoriale (Landwehr) și consilier de tribunal în Cernăuți. În comitet se mai află încă un Român, d. R. Lupu.

Proprietar și editor: **Un Comitet.** Redactor responsabil: **Teodor Andoni**

Societatea tipografică bucovineană în Cernăuți

